

Závěrečná zpráva o činnosti Holštejnské
výzkumné skupiny za rok 1969.

Těžiště výzkumných prací zůstalo jako každoročně v praktické exploataci jeskyní v severovýchodní části Moravského krasu v okolí Holštejna. Skupina pracovala výhradně na povolených lokalitách. Po konzultaci s Dr. Krystkovou z KSŠPPOP v Brně bylo od průzkumu některých lokalit upuštěno. Jednalo se o pracoviště ve ztížených podmínkách, převážně technického rázu, kde nebylo možno dále pracovat pro dočasné zatopení / č. 6A - Podhradní ponor /. U ostatních lokalit se jednalo o odstranění vykopaného materiálu z ochrannářského hlediska / jeskyně č. 4B - Pod Bílou hvězdou a pod/.

Velkým úkolem skupiny bylo postavení výzkumné stanice v Holštejně a jejíž výstavbou bylo započato již v minulém roce. S vlastní konstrukcí chaty bylo započato během zimních měsíců, kdy byla sestrojena základní kostra, zajištěny cihly a ostatní materiál. Koncem měsíce března byla zahájena stavba stanice a koncem května jsme již bydleli v nové stanici. Přesto, že se na stavbě pracovalo pouze o sobotách a nedělích byla stavba v krátké době dokončena. Během roku se stále pracovalo na vnitřním vybavení a úpravě stanice. Celá stavba byla zbudována z vlastních prostředků vedoucího skupiny, bez jakékoliv finanční a materiálové pomoci. Současně se stavbou stanice se nepřetržitě pokračovalo na výzkumných pracích.

Dále uvedu přehledně vykonané práce na jednotlivých lokalitách.

1./ Lipovecká jeskyně. Práce zde byly zahájeny na Nový rok 1969 a úspěšně pokračovaly. Práce zde byla korunována již dne 12. ledna 1969 objevením nejvyšší etáže propastovitě jeskyně. Po prokopání 6m hluboké šachty se podařilo dne 23.2. vniknout do centrální části jeskyně ve stropě „Balvanitého domu“. Dne 24.3.69. se podařilo objevit v nejnižším bodě další dům se stopami ssedlého bahna na balvanech, který byl nazván „Klátivý dům“. Nejkrásnější je zdobená střední část jeskyně nazvaná „Meandrový dům“ s přílehlými prostory. Celá jedna stěna domu je tvořena obrovským srovnáním výmolem. Prostory jsou velmi členité v několika úrovních a svou výzdobou se řadí mezi nejlépe zdobené jeskyně na holštejnsku.

V celém průběhu jeskyně jsou znát velmi silné průvany, jejichž sledování není ještě zkončeno. Další prolonační práce jsou vhodné ve spodní části jeskyně. V měsíci listopadu byla jeskyně zmapována. Vstup do jeskyně je ztížen dvěma úžinami a vyústěním ve stropě dómu. V případě pokračování dalších prací by bylo vhodné otevřít nový vchod přímo do „Balvanitého dómu“. Tento záměr usnadňuje 22 m dlouhá puklinová chodba směřující do svahu údolí. Objevný vchod se rovněž během doby zřítí, protože výdřevy trpí značně parami v zimním období. Celková hloubka jeskyně dosahuje téměř 50 m a rozloha je asi 300 m. Objev jeskyně byl včas ohlášen Krasové komisí. Geologii jeskyně se zabýval RNDr R. Burkhardt z Moravského Muzea a sepsal podrobnou zprávu.

Pro rok 1970 Holštejnská skupina v jeskyni nebude provádět žádné výkopové práce, pouze sledování průvanů, pro stanovení dalšího směru postupu.

Po vypracování mapové dokumentace jeskyně v porovnání s povrchem vypracujeme návrh na eventuelní otevírku nového vchodu. V případě, že by některá organizace zajistila potřebný materiál na zajištění vchodu, bude naše skupina dle našich možností ochotna provést potřebné práce. Uzavření jeskyně je vzhledem k velmi pěkné výzdobě v budoucnu jisté!

2./ Holštejnská jeskyně č. 4C. Počátkem roku v zimních měsících bylo pokračováno v průkopu do zadní části jeskyně. Průkop je ražen i dále v plném profilu o rozměrech 0,90 x 2,00 m v závalu. Zával změnil charakter i složení. V horní části je tvořen splavenými sprašemi s vrstvami rozvětralých sintrových desek. Spodní část je stále tvořena valouny kulmských břidlic a drob větších rozměrů a značně stmelěných sintry. Materiál byl zčásti vyvážen ven z jeskyně a část je stále ještě v jeskyni. Vyvážka materiálu již činí takové obtíže, že ji nebude v našich podmínkách bez technického zabezpečení možno dále provádět. Průkopové práce postoupily o 5 m. Dočasně uskladněný kámen před jeskyní byl během roku odvezen.

V roce 1970 se bude dle našich možností pokračovat v průkopu. Skupina zahájí nová jednání o materiální podporu a zajištění el. přípojky a navijáku pro

usnadnění odvozu vykopaného materiálu z jeskyně. Krajským střediskem nám bylo povoleno postavení provizorní boudy u jeskyně pro instalaci navijáku, příp. el. agregátu. Během celého roku byli jeskyní prováděni náhodní zájemci i zahraniční speleologové.

- 3./ Podhradní ponor č. 6A. V minulém zimním období se pokračovalo v uvolňování ucpané chodby na dně jeskyně. Materiál je tvořen pevně ulehými písky a ve spodní části štěrky. Chodba ve svém průběhu stoupá a je budována na výrazné puklině se stěnami modelovanými vodní erozí. Práce zde byly stále ztěžovány občasnými zátopami spodní části jeskyně. Koncem ledna byla opět spodní část zaplavena a od dalších prací upuštěno. Tomuto napomohla i ta okolnost, že nám bylo doporučeno omezit počet pracovišť. Celková délka chodby námi uvolněné je 6 m.

V roce 1970 nepočítá naše skupina s dalšími pracemi mimo sledování průvanů v zimním období a sledování případných záplav spodní části.

- 4./ Závrt č. 66. V závrtě bylo pokračováno v pronikání do hloubky 18,5 m, zvětšen profil a dále bylo postupováno po průvanu rozšiřováním puklin. Tyto se několikrát lomí a na konci je 1 m široká a 15 - 20 cm vysoká plochá puklina, ukloněná dolů, vytvořená v pevné skále. Další postup je možný pouze pomocí trhavin. Uvolněný materiál vkládá se do pukliny. Přístupovou cestu by bylo nutné upravit. V letním období závrt nassával a v zimním z něj vyráží silný sloup páry.

Další práce jsou zde zastaveny a bude zde pokračováno po zjištění možností technického zabezpečení prací.

- 5./ Závrt č. 77. Po dohodě s JZD v Šošůvce bylo po žních započato s výkopem rýhy napříč závrtem. Rýha měla délku 9,3 m, šířku 90 cm a dosáhla hloubky 5,7 m. V rýze byly zjištěny zbytky starých zdí. Tyto byly očištěny a nález ohlášen pracovníkům Moravského Muze v Brně a Okresního Vlastivědného muzea v Blansku. Nalezené kousky železa a střepy nádob si po prohlédnutí lokality odebrala osobně Dr. Suchopová z Vlastivědného muzea v Blansku. ~~Nalezené kousky železa a střepy nádob~~

Nálezovou zprávu doposud naše skupina neobdržela. Zdivo začínalo již 0,55 m pod terénem a dosáhlo hloubky 2,5 m. Vedle zdiva byla nasazena šachta, která dosáhla maximální hloubky 18,8 m. Šachta byla zadřevena a od poloviny hloubky byla ražena podél skalní stěny. Ve spodní části bylo objeveno několik volných dutin. Na nejnižším dosaženém místě byla již jen čistá suť a výdřeva pod tlakem ujižděla. Pro nebezpečí závalu byla další práce na dně zastavena. Na stěnách byly zbytky sintrových desek o síle až 15 cm. Šachta byla zmapována, výdřeva vytrhána a závrt zavalen. Terén byl uveden do původního stavu.

6./ Závrt č. 70. Po dohodě s Geografickým ústavem ČSAV v Brně bylo přistoupeno k vyčerpání obou jezírek na dně propasti. O vlastní čerpání má největší zásluhu pracovník GÚ Josef Vařeka, který provedl sám instalaci čerpadla a potřebného materiálu. Holštejnská skupina provedla důkladný průzkum a sondáž dna. Obě jezírka jsou oddělena skalním mostem. Další pokračování je tvořeno pravděpodobně syfonem ucpaným řídkým bahnem. Čerpací pokus bude pravděpodobně uskutečněn v roce 1970. Naše skupina rovněž sondu dovala v ucpané chodbě nad skalním mostem.

7./ Stará Rasovna č. 11 - Diaklásová chodba. Koncem roku byl při informativní exkurzi do chodby Diaklásové zjištěn v komíně na konci chodby nad posledním syfonem slabý průvan. Otvor na konci komína byl rozšířen a podařilo se vniknout do volných prostor. Prostory jsou vytvořeny na stonpající ukloněné puklině a dosahují celkové výšky 24 m. Charakter prostor je komínovitý se sintrovými polevami na stěnách. Komín je dosti členitý a celková délka prostor je asi 35 m. Prostory nebyly zaměřeny.

Severovýchodní část Staré Rasovny - Keprtova chodba je v současné době za první objevenou úžinou ucpána vkleslými sedimenty.

8./ Závrt č. 151 „Černý“. Po dohodě se speleologickým kroužkem ZK ROH ADAST bylo z Býčí skály dovezeno asi 4 m³ doloviny k závrtu. Z Holštejna bylo postupně dovezeno řezivo a ostatní potřebný materiál. Přes závrt byla postavena plošina a usazen rumpál. V závrtě jsme vytyčili novou šachtu a do konce roku bylo vyhloubeno a zadřeveno 6 m.

Pro výdřevu bylo použito nového způsobu zavěšování rámu na ocelové šrouby. Šachta je situována u východní stěny asi uprostřed závrtu. Kámen je těžen a ukládán na pole a drobná drť do staré šachty. Vytříděný kámen si bude odvážet JZD v Ostrově jako saturační kámen.

V roce 1970 je tato lokalita určena jako náš prvořadý úkol. Při řešení této lokality bude s naší skupinou technicky a po vědecké stránce spolupracovat Geografický ústav ČSAV.

- 9./ Na základě dohody a stanovení ochranných podmínek KS SPPOP v Brně bylo přikročeno k omezení počtu pracovišť a likvidaci následků výzkumných prací / odklizení a úprava odvalů, odvoz materiálu a pod. /. Jmenovitě se jednalo o jeskyně č. 4B, 9B, 6A a 4C a závrt č. 2-V Sýčkách, č. 66, č. 71, č. 77 a č. 45.
- a/ Jeskyně č. 4B - Pod Bílou hvězdou. U šachty bylo uděláno zábradlí a odval upraven dle okolního terénu.
- b/ Jeskyně č. 9B. Halda u vchodu byla upravena, aby splývala s okolím a kámen urovnán.
- c/ Jeskyně č. 6A - Podhradní ponor. Práce zde byly zastaveny pro vysoké vodní stavy. Před jeskyní nedošlo k žádným změnám, v jeskyni zůstaly pro lepší přístup dřevěné žebře.
- d/ Lipovecká jeskyně. Vykopáný materiál byl nasypán do staré šachty, a větší část kamene odvezena. Vchod do jeskyně je zadřeven.
- e/ Závrt č. 66. Další práce zde budou obnoveny až po vyjasnění technické stránky otevírky. Vykopáný materiál je dosud uložen u závrtu a buď s ním bude v případě likvidace pracoviště zavalena stará šachta, nebo bude kámen odvezen a ostatní materiál zaorán v poli.
- f/ Závrt č. 71. V závrtě byla vytrhána výdřeva ze šachty II a tato zavalena. Dřevo bylo odvezeno. Z propasti v šachtě
- g/ Závrt č. 77. I byly vytaženy všechny žebře a propast uzavřena.
- g/ Závrt č. 77. Práce zde skončily bez úspěchu a šachta je zavalena, terén upraven do původního stavu. Dřevo bude odvezeno na jaře 1970.
- h/ Závrt č. 2 - V Sýčkách. Odval byl upraven a sesvahován. Šachta bude důkladně zakryta až po vypracování geologických poměrů, o které byl požádán RNDr. Burkhardt z Mor. muzea.

- i / Závrt č. 45 - Ponor na Louchkách. Šachta byla zavalena, vykopaný materiál navalen do jícnu. Dřevo bylo odvezeno. V současné době je v místě šachty pouze propadlina, vzniklá při jarním tání.
- j / Jeskyně č. 40 - Holštejnská. Všechn kámen před jeskyní byl odvezen a část ostatního materiálu dle potřeby.

- 10./ Během jarního tání byly soustavně sledovány poměry v závrtích na holštejnsku. Výsledků pozorování bylo použito při čerpání závrtu č. 70.
- 11./ Dle možností skupiny byla prováděna fotodokumentace v propasti v závrtě č. 71 a nově objevené Lipovecké jeskyni.
- 12./ Členové Holštejnské skupiny se zúčastnili výzkumné výpravy do Drienovecké vyvieračky v Jihošlovenském krasu. Během dvou týdnů se podařilo proniknout 50 m daleko do závalu a objevit 2 domy.
- 13./ Holštejnská skupina prováděla systematicky povrchové exkurze do okolí Macochy a Pustého žlebu, Dámského, Chlupatého a Hlubokého závrtu a na Ostrovskou náhorní rovinu.
- 14./ Informativně byly navštíveny jeskyně Amatérská, č.1, závrt Záhumensko, Šamalíkovy jeskyně a jiné.
- 15./ Ze všech šachtic byly průběžně odebrány zásekové vzorky a odezdány prof. J. Pelíškovi k vyhodnocení. Rovněž mu byla předána veškerá potřebná dokumentace ze všech profilů. Kopii vyhodnocení jsme doposud bohužel neobdrželi.
- 16./ Členové skupiny spolupracovali na řešení některých problémů se skupinami Ostrovskou / Šamalíkovy jeskyně/, Pustožlebskou / závrt U Hrušky/, Jedelskou / závrt Záhumensko a niveleční pořady/, Plánivskou / Simonův závrt/.

Dále skupina spolupracovala s odborníky Dr. Valochem a Dr. R. Musilem z Mor. muzea na určení sondy I v Hladomorné a Holštejnské jeskyni. S Dr. R. Burkhardtem při dokumentaci Lipovecké jeskyně a s Dr. Ryšavým na registraci závrtů v severní části Moravského krasu. S Dr. V. Souchopovou s Okresního vlastivědného muzea v Blansku jsme spolupracovali na dokumentaci nálezu zdiva v závrtě č. 77 nad zříceninou hradu Holštejna.

Členové Holštejnské skupiny spolupracovali rovněž při řešení některých lokalit s Geografickým ústavem ČSAV v Brně. V tomto případě došlo i k vzájemné výpomoci materiálem.

17./ Na požádání představitelů MNV Holštejn se naše skupina ujala velmi náročné akce vykopání sběrné jámky pro místní vodovod v lesní trati „Besčák“. Práce byla stížena tím, že jámka byla již dříve vybagrována a vlivem jarního tání se sesula. Do tohoto místa bylo nutno vsadit betonové skruže průměru 150 cm a zapustit při stálém odčerpávání spodní vody. Škol se podařilo splnit v krátké době.

Skupina se v uplynulém roce zhostila většiny starších lokalit, kde bylo pracováno již několik let. Během roku 1969 odpracovala Holštejnská výzkumná skupina na výzkumných pracích a stavbě stanice 661 směn. Počet směn dle jednotlivců je tento:

1. Moučka Jiří	153 směn,	17. Vrána Ludvík	5 směn,
2. Bartík Jaroslav	77 "	18. Slotová Marta	5 "
3. Novák Pavel	75 "	19. Zemanová Jaroslava	5 "
4. Weigel Josef	68 "	20. Vondráček Ladislav	4 "
5. Lieberzeit Aleš	53 "	21. Glozar Pavel	4 "
6. Procházka František	37 "	22. Zvonařová Alexandra	4 "
7. Zemanová Karla	29 "	23. Hosté skupiny	4 "
8. Procházka Vlastimil	28 "	24. Petřela Jaroslav	2 "
9. Novák Josef	19 "	25. Čuma Jiří	2 "
10. Juchelka Václav	17 "	26. Hrušák Josef	2 "
11. Markusík Gustav	15 "	27. Stýskalík Aleš	2 "
12. Vlček Josef	14 "	28. Bartoň Zdeněk	2 "
13. Póčková Hana	12 "	29. Saxová Marie	1 "
14. Mayer Stanislav	8 "	30. Čebiš Jan	1 "
15. Novák Stanislav	6 "	31. Buchtová Ludmila	1 "
16. Vašíček Lubomír	5 "	32. Vít Jan	1 "

Koncem října došlo ve skupině k názorovým neshodám o způsobu a místu dalších výzkumných prací. Část členstva odmítla dodržovat podmínky komplexního a vyčerpávajícího výzkumu. Z tohoto důvodu bylo ze skupiny vyloučeno 10 členů, kteří se rozešli do různých skupin. Koncem roku se stav základního členstva doplnil na 10 členů, ostatní se zúčastňují pouze náhodně jako hosté skupiny.

Pro práci na „Černém závrtě“ č. 151 byla navázána spolupráce se Spel. Kroužkem ZK AĐAST, který nám poskytl potřebnou dolovinu na výdřevu. Pracovníci Geografického ústavu ČSAV v Brně vycházeli naší skupině ochotně vstříc zapůjčením různého materiálu a zajišťováním různých služeb. Polesí v Holštejně vy-

šlo naší skupině velmi ochotně vstříc zajištění potřebné kulatiny na stavbu těžní rampy v závrťě č. 151 „Černém“. Jednotné xx zemědělské družstvo v Šošůvce zajistilo dle svých možností všechny potřebné převozy materiálu v průběhu celého roku. Za skutečnou pomoc a pochopení k naší práci patří náš dík pracovníkům MNV Holštejn, GÚ ČSAV, Moravského muzea, JZD v Šošůvce a Ostrově poleší Státních Lesů v Holštejně, vedení Spel. kroužku ADAST. Věříme, že i v budoucnu budou dle svých možností podporovat speleologické práce prováděné naší výzkumnou skupinou. Naši činnost ocenila i rada MNV v Holštejně udělením pochvaly na veřejném výročním zasedání Rady MNV v prosinci roku 1969.

Paradoxem je skutečnost, že vedení podniku Mor. kras v Blansku přes několikerou žádost o materiální podporu stále jednání oddaluje a jeví značný nezájem o materiální podporu prací naší skupiny. Náročnost výzkumných prací stále stoupá a technické zabezpečení není žádné, a materiální zajištění u většiny skupin téměř nulové. Tato skutečnost pochopitelně brzdí tempo a kvalitu prováděných prací. Domníváme se, že i existence dvou profesionálních skupin nedokáže obsadit řešení všech problémů. Vzhledem k tomu, že se zaměřili na řešení aktivních toků, značně zaostane průzkum starších jeskynních úrovní, které v budoucnu hrají velkou úlohu při řešení přístupových cest nad úrovní povodňových vod. Tyto starší a relativně vyšší jeskynní úrovně rovněž mají daleko větší krápníkovou výzdobu a proto by se s nimi mělo i v budoucnu počítat. Naše skupina řeší především existenci paleodtokových cest potoka Bílé vody a její práce budou i v budoucnu sledovat tento cíl.

Zprávu o činnosti Holštejnské výzkumné skupiny

podal vedoucí skupiny Jiří Moučka v.r.

Moučka Jiří